

Personlighedsforstyrrelser

mistanke og håndtering i almen praksis

Claus Rendtorff

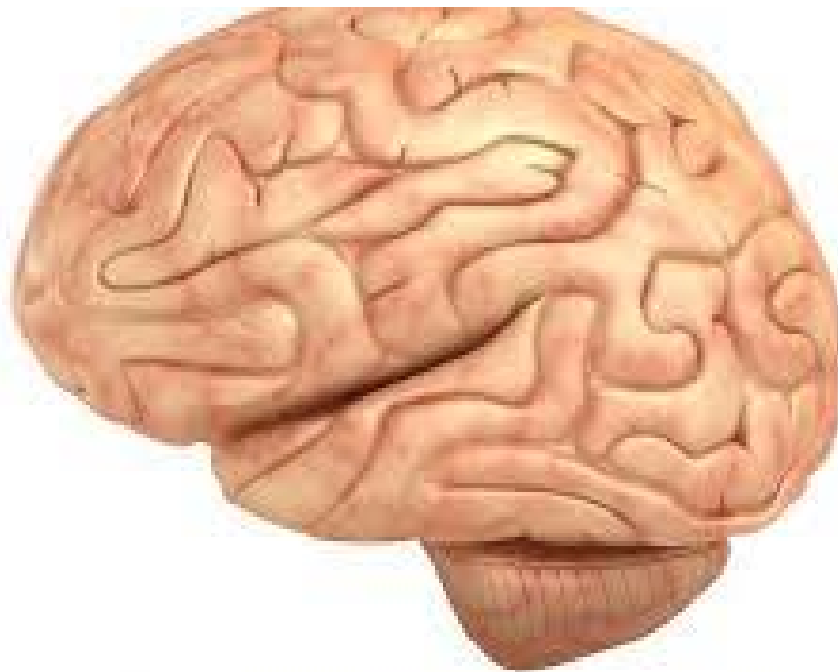
Læge

Lotte S. Sørensen

psykolog

BRAINSTORM

den første mistanke

Hvad skal vi nå?

- Mistanke om personlighedsforstyrrelse
- De reelle kriterier i ICD-10 + diagnoser
- SAPAS – kun til screening!
- Case
- Kommunikative Do's, Don'ts and Doubts
- Bonusmateriale

Lærings mål

- **VARIGHED**
 - Personlighedsforstyrrelser er ikke noget man pludseligt får
- **KOMMUNIKATIONEN**
 - Er en udfordring fordi personens primære problematikker ofte udspiller sig i konsultationen - også når det drejer sig om helt andre ting!

F60 Specifikke forstyrrelser af personlighedsstrukturen

I Karakteristisk **vedvarende** mønstre for adfærd og oplevelsesmåde som **afviger** det fra **kultursammenhængen** forventede og accepterede for 2 eller flere af følgende områder:

- Erkendelse
- Følelsesliv
- Impulskontrol og tilfredsstillelse
- Interpersonelle forhold

- II Adfærden gennemgribende unuanceret, utilpasset, uhensigtsmæssig
- III Adfærden går ud over patienten selv eller omgivelserne
- IV Varighed siden barndom eller adolecens
- V Ikke udtryk for eller følge af anden psykisk lidelse
- VI Organisk ætiologi udelukkes

Primære problematikker skåret ud i biler

Parking Lot of the Personality Disordered

1. PARANOID - Cornered again!!
2. NARCISSIST - Largest car; prominent hood ornament
3. DEPENDENT - Needs other cars to feel sheltered
4. PASSIVE-AGGRESSIVE - Angles car to take 2 spaces
5. BORDERLINE - Rams into car of ex-lover
6. ANTISOCIAL - Blocks other cars
7. HISTRIONIC - Parks in center of lot for dramatic effect
8. OBSESSIVE - Perfect alignment in parking space
9. AVOIDANT - Hides in corner
10. SCHIZOID - Can't tolerate closeness to other cars
11. SCHIZOTYPAL - Intergalactic parking

- Paranoid personlighedsstruktur
- Skizoid personlighedsstruktur
- Dyssocial personlighedsstruktur
- Emotionel ustabil personlighedsstruktur
 - Impulsiv type
 - Borderline type
- Histrionisk personlighedsstruktur
- Tvangspræget personlighedsstruktur
- Ængstelige (evasiv) personlighedsstruktur
- Dependent personlighedsstruktur

Screenings værktøj

- **SAPAS** (Standardised Assessment of Personality Abbreviated Scale)
- 8 Spørgsmål om personligheden – svaret skal gælde GENERELT for personens liv!
- Svar Ja/Nej (kun spg. 3 er positivt hvis negativt!!)

1 Har du generelt svært ved at få og beholde dine venner?

2 Ville du generelt beskrive dig selv som en enespænder?

3 Stoler du generelt på andre mennesker?

4 Har du almindeligvis nemt ved at miste besindelsen?

5 Er du normalt en impulsiv type?

6 Er du normalt en bekymret type?

7 Er du i almindelighed mere afhængig af andre?

8 Er du i almindelighed en perfektionist?

En case...

- Præsentation af casen
- Hvilke ting bider i mærke i?
- Hvilken primær personlighedsproblematik?
- Hvordan kommunikerer man bedst med denne patientkategori?

Do's, Don'ts and Doubts

- LYT LYT LYT
- Hold emotionerne nede (både egne/ og pt's) men hvordan????
- Ved de stærkt emotionelle
 - Rum, spejl anerkend (det tager tid men er godt givet ud)
 - Afstem forventninger "hvordan bruger vi vores tid bedst"
- Ved de ængstelige
 - Less is more (du kan ikke berolige dem)
 - Vær så faktuel som mulig – korte sætninger (få dem fx til at skrive det ned – fx et henvisningsforløb)
 - HUSK det er ikke beroligende, hvad de IKKE fejler (hjernen hører ikke "Ikke")
- Medicinering er et stort tvivlsspørgsmål!

Bonusinfo I

Behandlingstilbud

- Langt de fleste med personlighedsforstyrrelser følges i Almen Praksis
- Privatpraktiserende psykiater, psykologer, psykoterapeuter og hele det alternative behandlingsmiljø
- CVI visiterer henvisningerne til
 - Udredning fx Psykoterapeutisk ambulatorium/DPC (snart FACT-teams)
 - Hovedfunktion for Borderline/ængstelig evasiv
 - Regionsfunktion for Borderline/ængstelig evasiv

Bonusinfo II

Terapeutiske tilgange

- **DAT (Dialektisk AdfærdsTerapi)**
- Schema therapy
- MBT (MentaliseringsBaseret Terapi)

Bonusinfo III

Diagnostiske værktøjer

- **SCID-II** (Structured Clinical Interview for DSM-disorders)
- **MCMII** (Millon Clinical Multiaxial Inventory)
- **NEO-PI-R** (Personality Inventory-Revised - klinisk version)
- Bruges bl.a. i psykiatrien. Diagnostikken er (også her) uhyre kompleks og anvendelsen af skalaer og spørgeskemaer bør altid bruges med størst mulig ydmyghed og grundighed. Hvis de anvendes forkert er de som alle andre måleredskaber misvisende. Derudover er det komplekst at udrede for personlighedsforstyrrelser og der er stort overlap mellem diagnoserne

Personlighed og personlighedsforstyrrelser

EN GRUNDBOG

Redigeret af
Erik Simonsen og Birgit Bork Mathiesen

HANS REITZELS FORLAG